

Bruksela, dnia 19.4.2017 r.
COM(2017) 183 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Inicjatywa na rzecz zrównoważonego rozwoju niebieskiej gospodarki w zachodniej
części regionu śródziemnomorskiego**

{SWD(2017) 130 final}

1. WPROWADZENIE

Gospodarka morska zachodniej części regionu śródziemnomorskiego ma ogromny potencjał rozwoju we wszystkich powiązanych sektorach. W regionie działa 200 portów i terminali, a prawie 40 % wszystkich towarów (pod względem wartości) przechodzi przez Morze Śródziemne¹.

Zachodnia część regionu śródziemnomorskiego przyciąga najwięcej turystów w basenie Morza Śródziemnego, częściowo ze względu na sztukę i bogactwo kulturowe. Jest to obszar o wysokiej różnorodności biologicznej, w którym wyznaczono 481 morskich obszarów chronionych, w tym obszarów Natura 2000². Region jest bogatym łowiskiem: odpowiada za ponad 30 % całkowitej wartości wyładunków przy pierwszej sprzedaży w regionie Morza Śródziemnego i zapewnia ponad 36 000 bezpośrednich miejsc pracy na statkach rybackich³.

Pomimo tych atutów region stoi w obliczu szeregu wyzwań, które przyczyniają się do ogólnej niestabilności geopolitycznej: przedłużającego się kryzysu gospodarczego i finansowego oraz wysokiego bezrobocia wśród młodzieży w kilku krajach, wzrostu urbanizacji na wybrzeżach, nadmiernej eksploatacji stad, zanieczyszczenia mórz i kryzysu uchodźczego.

Zmiana klimatu w znacznym stopniu wpływa na region⁴, a podnoszenie się poziomu mórz stanowi poważne zagrożenie dla ekosystemów i gospodarek przybrzeżnych. Presje te potęgować będą także inne czynniki, takie jak wzrost liczby ludności i starzenie się społeczeństwa, migracja i rosnąca globalizacja.

Istnieje zatem wyraźna potrzeba wspólnej inicjatywy, która umożliwi UE i krajom sąsiadującym współpracę ponad granicami w celu:

- zwiększenia bezpieczeństwa i ochrony;
- promowania zrównoważonego „niebieskiego” wzrostu i miejsc pracy; oraz
- zachowania ekosystemów i bioróżnorodności w zachodniej części regionu śródziemnomorskiego.

W kwestii zarządzania morskimi połączeniami sił umożliwi państwom koordynację działań, skuteczniejsze wykorzystywanie narzędzi i jak najlepsze wykorzystanie funduszy i instrumentów finansowych, umożliwiając przyciągnięcie większych inwestycji prywatnych niż miałyby to miejsce przy samodzielnych działaniach, w tym poprzez wykorzystanie zainicjowanej niedawno platformy inwestycyjnej UE dla krajów objętych polityką sąsiedztwa⁵.

W związku z tym w 2015 r. w deklaracji ministerialnej Unii dla Śródziemnomorza w sprawie niebieskiej gospodarki⁶ zwrócono się do uczestniczących państw o zbadanie wartości dodanej i wykonalności stosownych strategii morskich na szczeblu subregionalnym oraz o skorzystanie z doświadczeń zdobytych w ramach dialogu 5+5. W październiku 2016 r.

---

¹ <http://msp-platform.eu/sea-basins/west-mediterranean>.

² <http://www.mapamed.org> (kwiecień 2016 r.).

³ <http://www.fao.org/3/a-i5496e.pdf> (FAO 2016 r.).

⁴ <http://www.cmcc.it/publications/regional-assessment-of-climate-change-in-the-mediterranean-climate-impact-assessments>.

⁵ http://ec.europa.eu/europeaid/news-and-events/state-union-2016-european-external-investment-plan_en.

⁶ http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2015/11/2015-11-17-declaration-on-blue-economy_en.pdf

ministrowie spraw zagranicznych Algierii, Francji, Hiszpanii, Libii, Malty, Maroka, Mauretanii, Portugalii, Tunezji i Włoch wraz z Sekretariatem Unii dla Śródziemnomorza zachęcali do dalszych prac nad inicjatywą na rzecz zrównoważonego rozwoju niebieskiej gospodarki⁷.

Obecna inicjatywa jest wynikiem wspomnianego wniosku i obejmuje niniejszy komunikat oraz towarzyszące mu ramy działania. Oba dokumenty zostały opracowane w ścisłej współpracy z zainteresowanymi państwami i Sekretariatem Unii dla Śródziemnomorza. W komunikacie przedstawiono główne wyzwania, braki, którymi należy się zająć, i możliwe rozwiązania. W ramach działania przedstawiono proponowane priorytety i ich wartość dodaną, szczegółowe działania i projekty oraz cele ilościowe i terminy w celu monitorowania postępów w miarę upływu czasu.

Inicjatywa opiera się na długotrwałym doświadczeniu Komisji w dziedzinie strategii basenów mórz i strategii makroregionalnych⁸ (takich jak strategia na rzecz Atlantyku, strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego i strategia UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego). Opiera się ona również na ponad dwudziestu latach pracy w ramach dialogu 5+5, który stworzył silne powiązania między uczestniczącymi państwami. Inicjatywa czerpie także z innych polityk UE dotyczących regionu, takich jak priorytety przeglądu europejskiej polityki sąsiedztwa oraz niedawnego komunikatu w sprawie międzynarodowego zarządzania oceanami⁹. Inicjatywa korzysta z:

- regionalnego dialogu w sprawie polityki morskiej i niebieskiej gospodarki w ramach Unii dla Śródziemnomorza;
- współpracy w zakresie zarządzania rybołówstwem, która została wzmocniona przez proces katański zainicjowany w 2016 r., a także współpracy na rzecz zrównoważonego rozwoju akwakultury; współpraca w obu dziedzinach prowadzona jest w ramach Generalnej Komisji Rybołówstwa Morza Śródziemnego; oraz
- współpracy w ramach konwencji barcelońskiej o ochronie środowiska morskiego i regionu przybrzeżnego Morza Śródziemnego oraz agendy ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, a także ze starań w zakresie realizacji śródziemnomorskiej strategii zrównoważonego rozwoju.

Chociaż inicjatywa ta koncentruje się na zachodniej części regionu śródziemnomorskiego i 10 państwach wymienionych powyżej, zakres jej działań i potencjalnych korzyści może wykraczać poza region. Dlatego też, w zależności od potrzeb, działania mogą obejmować partnerów w środkowej części regionu śródziemnomorskiego i w regionie północno-wschodniego Atlantyku, a inicjatywa pozostanie otwarta dla innych partnerów.

Mając na uwadze, że inicjatywa dotyczy zarówno UE, jak i krajów partnerskich, będzie musiała zostać poparta politycznie najpierw w UE, a potem w Unii dla Śródziemnomorza, łącząc wszystkie 10 zainteresowanych państw.

---

⁷ <http://ufmsecretariat.org/foreign-affairs-ministers-of-the-55-dialogue-discuss-pressing-regional-challenges-and-highlight-the-positive-contribution-of-ufm-activities-to-the-enhancement-of-regional-cooperation/>.

⁸ COM(2014) 284 i COM(2016) 805.

⁹ JOIN(2016) 49.

2. WYZWANIA I LUKI

W wyniku szeroko zakrojonych konsultacji między zainteresowanymi stronami a organami krajowymi zwrócono uwagę na szereg wyzwań i luk w trzech głównych obszarach:

2.1 Bezpieczeństwo i ochrona

W zachodniej części regionu śródziemnomorskiego w ciągu roku zdarza się średnio 60 wypadków w transporcie morskim, z czego 15 dotyczy zbiornikowców przewożących ropę naftową lub chemikalia¹⁰. Prawie połowa wypadków prowadzących do znacznych wycieków (100 ton lub więcej) w ciągu ostatnich dziesięciu lat miała miejsce w zachodniej części Morza Śródziemnego¹¹. Regionowi powodzi się nadal dość dobrze w porównaniu z pozostałymi zlewniami, ale rozwój sytuacji gospodarczej może doprowadzić do narażenia go na większe ryzyko, szczególnie w obszarach, w których ruch morski jest natężony (takich jak cieśnina Gibraltarska, Cieśnina Świętego Bonifacego lub Cieśnina Sycylijska) oraz w portach i terminalach. Rozszerzenie Kanału Sueskiego może nasilić zatory komunikacyjne. Koncentracja statków zwiększa ryzyko kolizji, zanieczyszczenie środowiska naturalnego i zanieczyszczenie hałasem oraz liczbę wypadków.

Region ten jest również szczególnie wrażliwy z punktu widzenia bezpieczeństwa. W latach 2013–2015 przez morze przeprowała się średnio 11 000 nielegalnych migrantów miesięcznie¹², co wzbudziło rosnące obawy pod kątem zagrożenia dla ludzkiego życia i prowadzenia działalności gospodarczej. Oczekuje się, że obecne tendencje demograficzne oraz zmiana klimatu zwiększą obecny poziom konkurencji o zasoby, prowadząc do geopolitycznej niestabilności w regionie.

Zapewnienie bezpieczeństwa i ochrony w odniesieniu do działalności morskiej ma kluczowe znaczenie dla propagowania zrównoważonego rozwoju sektorów niebieskiej gospodarki oraz dobrobytu i stabilności w regionie. Działania zmierzające do wyeliminowania tych zagrożeń obejmują:

- plan działania w dziedzinie transportu regionalnego dla regionu Morza Śródziemnego¹³ i projektów EMSA/SAFEMED;
- strategię Unii Europejskiej w zakresie bezpieczeństwa morskiego i jej plan działania;
- zintegrowaną strategię morską Afryki na 2050 r. oraz deklarację z Lomé w sprawie bezpieczeństwa morskiego;
- pakiet dotyczący Europejskiej Straży Granicznej i Przybrzeżnej¹⁴ i związany z nią projekt pilotażowy uruchomiony w 2016 r. w celu usprawnienia współpracy operacyjnej w zakresie wykonywania funkcji straży przybrzeżnej między trzema agencjami UE (FRONTEX, EFCA i EMSA) w zachodniej części regionu śródziemnomorskiego;

Odkąd kryzys uchodźczy i kontrola migracji stały się kwestiami priorytetowymi w 2015 r., w ramach europejskiego programu w zakresie migracji opracowano liczne działania koncentrujące się na migracji. Sieć Seahorse w basenie Morza Śródziemnego oraz europejskie

¹⁰http://www.medmaritimeprojects.eu/download/ProjectMediamer/SH_Meeting_WME/WM_Transport_factsheet_300115.pdf.

¹¹ <http://arxiv.org/pdf/1510.00287.pdf>.

¹² <http://www.europarl.europa.eu/EPRS-AaG-565905-Recent-Migration-flows-to-the-EU-FINAL.pdf>.

¹³ Przyjęty przez Forum EuroMed ds. Transportu w marcu 2015 r.

¹⁴ Rozporządzenia (UE) 2016/1624, 2016/1625 i 2016/1626.

i śródziemnomorskie fora straży przybrzeżnej pomogły również usprawnić współpracę pomiędzy zaangażowanymi państwami.

Jednakże inicjatywy i projekty są nadal stosunkowo rozproszone w całym regionie, a zdolności w zakresie egzekwowania prawa, dostępność danych, dostęp do danych, ich przetwarzanie i zrozumienie są podzielone i nadal różnią się między państwami po obu stronach Morza Śródziemnego. Współpraca pomiędzy państwami członkowskimi UE i południowymi krajami partnerskimi musi zatem zostać wzmocniona w celu zlikwidowania tych luk poprzez ułatwienie interoperacyjności i wymiany danych, budowę potencjału i poprawę reagowania na sytuacje nadzwyczajne w czasie rzeczywistym.

2.2 Wysokie bezrobocie osób młodych oraz starzejąca się siła robocza w sektorze morskim

W zachodniej części regionu Morza Śródziemnego występuje pewien paradoks dotyczący zatrudnienia – stopa bezrobocia młodzieży jest bardzo wysoka (od 14 % do 58 %), ale przedsiębiorstwa sektora morskiego w nowych i tradycyjnych sektorach nie mogą znaleźć wymaganych umiejętności i profili. Ta rozbieżność między popytem a podażą wynika głównie z braku dialogu i współpracy pomiędzy przemysłem a różnymi poziomami kształcenia.

Region stoi również przed podwójnym wyzwaniem w zakresie badań i rozwoju. Z jednej strony działalność taka jak turystyka, transport i rybołówstwo (tradycyjnie główne elementy niebieskiej gospodarki) wymaga większych innowacji i dywersyfikacji, by zachować zrównoważony charakter, konkurencyjność i rentowność oraz nadal oferować zatrudnienie wykwalifikowanym pracownikom. Z drugiej strony nowe rodzaje działalności i nowe łańcuchy wartości (takie jak niebieska biotechnologia, morskie odnawialne źródła energii i surowce żywe i mineralne)¹⁵ wymagają specjalnego wsparcia w celu osiągnięcia pełnego potencjału, wystarczającej masy krytycznej i przyciągnięcia inwestycji i działań badawczo-rozwojowych dostosowanych do indywidualnych potrzeb.

W zachodniej części Morza Śródziemnego promuje się obecnie różne inicjatywy i ramy strategiczne w celu pobudzenia działalności gospodarczej, badań i innowacji. Należą do nich:

- unijna strategia niebieskiego wzrostu i polityka morska;
- Europejska strategia na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w turystyce przybrzeżnej i morskiej¹⁶
- inicjatywa BLUEMED;
- inicjatywa „niebieskiego” wzrostu FAO.

Inicjatywy te dotyczą państw UE lub państw objętych europejską polityką sąsiedztwa, ale nie obu jednocześnie. Inicjatywy realizowane w ramach zamówień unijnych nie zawsze odzwierciedlają konkretne potrzeby beneficjentów w zachodniej części regionu śródziemnomorskiego, a wsparcie na przekrojowe działania obejmujące zainteresowane strony z południa i północy jest zwykle ograniczone. Konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zlikwidowania nierówności pod względem zakresu geograficznego, dostosowania instrumentów finansowania, stworzenia masy krytycznej dla działalności

---

¹⁵ Działanie to będzie zgodne z europejską strategią dotyczącą biogospodarki oraz związane z Międzynarodowym Forum Biogospodarki.

¹⁶ COM (2014) 86.

gospodarczej, która obecnie nie jest atrakcyjna dla inwestorów prywatnych, rozwiązania problemu niedopasowania podaży i popytu na „niebieskie” umiejętności, zwiększenia zdolności zainteresowanych stron do zawierania partnerstw między dwoma wybrzeżami regionu i wreszcie zwiększenia inwestycji i tworzenia miejsc pracy w regionie.

Inne inicjatywy obejmują oba wybrzeża regionu – np. plan działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz plan działania w dziedzinie transportu regionalnego dla regionu Morza Śródziemnego. Przedstawiają one sobą nowe możliwości, ale skorzystałyby na większej synergii i współpracy zainteresowanych stron oraz większym zaangażowaniu sektora prywatnego w ich wdrażanie w zachodniej części Morza Śródziemnego.

2.3 Zróznicowane i konkurujące ze sobą interesy na morzu

Zachodnia część regionu śródziemnomorskiego posiada największą różnorodność biologiczną¹⁷ oraz najwyższą liczbę gatunków endemicznych w całym basenie morza. Jednakże, podobnie jak w pozostałej części basenu morskiego, wiele stad ryb było przedmiotem długotrwałego przełowienia¹⁸. Krajowe chronione obszary morskie i obszary należące do sieci Natura 2000 zajmują około 3,5 % wód¹⁹, co jest jeszcze wynikiem dalekim od celu w zakresie ochrony przewidującego 10 % obszarów przybrzeżnych i morskich²⁰.

Region generuje 48 % wartości dodanej brutto i zapewnia 45 % miejsc pracy w całym regionie Morza Śródziemnego dzięki głównym sektorom gospodarki morskiej – turystyce, akwakulturze, rybołówstwu i transportowi. Jest to miejsce presji gospodarczej, demograficznej i środowiskowej. Znajduje się tu aż 7 spośród 13 obszarów Morza Śródziemnego, na których działalność gospodarcza silnie oddziałuje na kwestie ochrony przyrody²¹.

Prowadzenie potencjalnie konkurencyjnych gałęzi morskiej działalności gospodarczej na tych samych wodach może powstrzymać lub uniemożliwić inwestycje. Może to również zwiększyć wytwarzanie odpadów oraz zużycie energii i wody, nasilić wykorzystanie zasobów biologicznych i innych i doprowadzić do zwiększenia zanieczyszczenia i poważnego pogorszenia stanu ekosystemów morskich i przybrzeżnych.

Dlatego podjęto wysiłki w celu wdrożenia w regionie szerokiego wachlarza inicjatyw i porozumień, takich jak dyrektywy ramowe w sprawie planowania przestrzennego obszarów morskich i w sprawie strategii morskiej, inicjatywa FAO na rzecz niebieskiego wzrostu, śródziemnomorski plan działania UNEP – konwencja barcelońska i jej regionalny plan działania w odniesieniu do odpadów morskich oraz protokół w sprawie zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną. Przedstawiona niedawno strategia średnioterminowa Generalnej Komisji Rybołówstwa Morza Śródziemnego (2017–2020 r.) na rzecz zrównoważonego rozwoju rybołówstwa w basenie Morza Śródziemnego i Morza Czarnego oraz MEDFISH 4EVER stanowią dobrą podstawę do zajęcia się kwestią nadmiernej eksploatacji stad ryb.

Istnieje rzeczywista wola polityczna rozwiązania problemów w zakresie ochrony środowiska i rybołówstwa, ale w regionie wciąż brakuje odpowiedniej wiedzy, rozpowszechniania i międzysektorowej polityki opartej na faktach. Utrzymują się niedociągnięcia w zakresie wdrażania i egzekwowania, w szczególności na poziomie krajowym i lokalnym.

Ponadto testy warunków skrajnych dotyczące danych morskich wskazują na poważne braki w wiedzy na temat charakterystyki geologicznej i ekologicznej w południowej części wód oraz na spadek inwestycji publicznych w programy monitorowania w północnej części wód. Luki

¹⁷ Różnorodność gatunków w Morzu Śródziemnym zwiększa się ze wschodu na zachód: 43 % znanych gatunków występuje we wschodniej części Morza Śródziemnego, 49 % na Morzu Adriatyckim, a 87 % w zachodniej części Morza Śródziemnego.

¹⁸ 44 spośród 48 stad ocenionych w latach 2012–2014 uznano za znajdujące się poza bezpiecznymi granicami biologicznymi. (źródło: Komitet Naukowo-Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa i Generalna Komisja Rybołówstwa Morza Śródziemnego).

¹⁹ <http://www.mapamed.org> (kwiecień 2016 r.).

²⁰ Ustanowiony w ramach celu nr 11 z Aichi dotyczącego różnorodności biologicznej i przyjęty w ramach celu zrównoważonego rozwoju nr 14.5.

²¹ Sprawozdanie MEDTRENDS z 2015 r.:

http://d2ouvy59p0dg6k.cloudfront.net/downloads/medtrends_regional_report.pdf.

w informacjach na temat połowów i nakładu połowowego tradycyjnego łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego sprawiają, że wspieranie sektora rybołówstwa jest dość trudne.

3. ODPOWIEDŹ: DZIAŁANIA ZMIERZAJĄCE DO SPROSTANIA WYZWANCIOM I LIKWIDACJI LUK

W aktualizowanych na bieżąco ramach działania²² (zob. towarzyszący dokument roboczy służb Komisji) zidentyfikowano luki, które należy wyeliminować, oraz potencjalną wartość dodaną proponowanych priorytetów i działań. Niniejsza inicjatywa będzie finansowana z istniejących międzynarodowych, unijnych, krajowych i regionalnych funduszy i instrumentów finansowych, które będą skoordynowane i będą wzajemnie się uzupełniały. Powinno to stworzyć efekt dźwigni i przyciągnąć finansowanie ze strony innych inwestorów publicznych i prywatnych. Potencjalne źródła finansowania są orientacyjne i nie wpływają na procedury oceny i kryteria dotyczące przedmiotowych funduszy, programów i projektów.

Poprzez wspieranie koordynacji i współpracy między 10 państwami inicjatywa ma na celu:

- zwiększenie bezpieczeństwa i ochrony;
- promowanie zrównoważonego „niebieskiego” wzrostu i miejsc pracy; oraz
- zachowanie ekosystemów i bioróżnorodności w zachodniej części regionu śródziemnomorskiego.

Mając na uwadze szeroko zakrojone konsultacje z władzami krajowymi i zainteresowanymi stronami, inicjatywa skupi się na trzech głównych celach związanych z trzema głównymi wyzwaniami.

3.1 Cel 1 – Bezpieczniejsza i lepiej chroniona przestrzeń morską

Zapewnianie bezpieczeństwa i ochrony w odniesieniu do działalności na morzu ma kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gospodarki morskiej, utrzymania i tworzenia miejsc pracy oraz właściwego zarządzania morzem i wybrzeżem.

Priorytety:

1.1 Współpraca między służbami straży przybrzeżnej

W chwili obecnej istnieje szereg inicjatyw w zakresie bezpieczeństwa i ochrony na morzu, ale w zachodniej części regionu śródziemnomorskiego środki są przyznawane na różnych szczeblach lub przez różnych partnerów. Dokonano postępów w zakresie ułatwienia dobrowolnej wymiany danych, ale współpraca między służbami straży przybrzeżnej między dwoma wybrzeżami pozostaje ograniczona; doraźne reagowanie w sytuacjach nadzwyczajnych na morzu nadal wymaga poprawy.

Działania:

- Zwiększenie współpracy między służbami straży przybrzeżnej między dwoma wybrzeżami zachodniej części regionu śródziemnomorskiego poprzez działania takie jak sieci współpracy między ośrodkami szkoleniowymi, wspólne szkolenia i wymiana personelu.
- Wsparcie tworzenia zdolności w obszarach takich jak nielegalne, nieraportowane i nieuregulowane połowy, system kontroli ruchu statków, poszukiwanie i ratownictwo morskie, walka z przemytem nielegalnych imigrantów i innego rodzaju nielegalnym handlem na morzu (w tym poprzez dalszy rozwój sieci Seahorse w basenie Morza Śródziemnego).

Potencjalne źródła finansowania: Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR), Europejski Instrument Sąsiedztwa (ENI), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Instrument Finansowania Współpracy na rzecz Rozwoju (DCI).

1.2 Bezpieczeństwo morskie oraz działania w odpowiedzi na zanieczyszczenie morza

Wymianę danych morskich należy zoptymalizować między wybrzeżami zachodniej części Morza Śródziemnego w celu orientacji sytuacyjnej, zapewnienia skutecznego wykorzystania funduszy krajowych i poprawy współpracy w zakresie operacji transgranicznych. Niektóre kraje partnerskie wymieniają się danymi środowiskowymi za pomocą EMSA/SAFEMED, ale „wąskie gardła” uniemożliwiają im dostęp do systemu SafeSeaNet.

Działania:

- Zachęcanie do wymiany danych na temat ruchu morskiego poprzez udzielenie wsparcia państwom południowym na rzecz poprawy infrastruktury (system automatycznej identyfikacji/system monitorowania i informacji o ruchu statków) oraz umożliwienie im dostępu do istniejących platform (SafeSeaNet oraz wspólny system łączności i informacji w sytuacjach nadzwyczajnych w odniesieniu do zanieczyszczenia na morzu).
- Zwiększenie zdolności (planowania, gotowości i narzędzi) w zakresie reagowania i zwalczania zanieczyszczenia morza spowodowanego przez wypadki.

Potencjalne źródła finansowania: ENI, EFRR, „Horyzont 2020”, fundusze krajowe

Cele szczegółowe w zakresie celu 1

- Osiągnięcie do 2018 r. pełnego zasięgu systemu automatycznej identyfikacji w celu szerszej wymiany danych dotyczących monitorowania ruchu morskiego na poziomie regionalnym;
- Wzmocnienie ochrony granic poprzez zaangażowanie sąsiednich państw w sieć Seahorse w basenie Morza Śródziemnego do roku 2018.

3.2 Cel 2 – inteligentna i odporna niebieska gospodarka

Innowacja i wymiana wiedzy są kluczowymi elementami rozwiązania problemu zmiany pokoleniowej na rynku pracy i sprawienia, by region stał się bardziej zrównoważony, konkurencyjny i odporny na cykliczne kryzysy i wstrząsy. Cel ten w znacznym stopniu opiera się na istniejących inicjatywach, takich jak BLUEMED²³ i jej strategiczny program badań i

²³ Inicjatywa w zakresie badań i innowacji dla niebieskiego wzrostu i miejsc pracy w regionie Morza Śródziemnego, opracowana wspólnie przez Chorwację, Cypr, Francję, Grecję, Hiszpanię, Malte, Portugalię, Słowenię i Włochy.

innowacji, i zachęca kraje partnerskie do większego zaangażowania.

Priorytety:

2.1 Strategiczne badania naukowe i innowacje

Partnerzy i zainteresowane strony z południowego wybrzeża zachodniej części Morza Śródziemnego zostaną zaproszeni do przyłączenia się inicjatywy BLUEMED, aby stworzyć korzyści skali i wzmacniać partnerstwa między instytucjami badawczymi i przemysłem po obu stronach morza.

Działania:

- Promowanie innowacyjnych gałęzi przemysłu i usług opartych na surowcach pochodzenia biologicznego, w tym składników żywności, produktów farmaceutycznych, kosmetyków, chemikaliów, materiałów i energii.
- Rozwój nowych technologii w zakresie monitorowania i obserwacji oceanów, w tym głębinowych i dennych zasobów biologicznych i innych.
- Opracowanie nowych koncepcji i protokołów przez prywatne firmy i operatorów transportu morskiego w celu maksymalnego wykorzystania infrastruktury, statków i platform w celach naukowych, środowiskowych i w zakresie bezpieczeństwa i ochrony.
- Opracowanie odpowiednio dostosowanych rozwiązań i nowych technologii w celu wykorzystania odnawialnych źródeł energii morskiej oraz łagodzenia i dostosowania się do zmiany klimatu.
- Rozwijanie potencjału w zakresie transferu wiedzy i technologii.

Potencjalne źródła finansowania: „Horyzont 2020”, fundusze krajowe, EFMR, EFRR, ENI, LIFE, Zielony Fundusz Klimatyczny.

2.2 Rozwój klastrów morskich

Klasy morskie w oczywisty sposób przyczyniają się do rozwoju innowacyjności, wzrostu i zatrudnienia. Odgrywają one kluczową rolę w tworzeniu masy krytycznej dla rodzajów działalności gospodarczej, które obecnie są atrakcyjne dla inwestorów prywatnych.

Działania:

- Wspieranie rozwoju średnich, małych i mikroprzedsiębiorstw w niebieskiej gospodarce (za pośrednictwem krajowych klastrów morskich, inkubatorów i akceleratorów przedsiębiorczości, aniołów biznesu i dostosowanych do indywidualnych potrzeb usług finansowych).
- Wspieranie skutecznej sieci klastrów morskich w całym regionie.
- Stworzenie regionalnych klastrów w dziedzinie odnawialnych źródeł energii, dobrostanu i aktywnego starzenia się, w oparciu o technologie i zasoby morskie.

Potencjalne źródła finansowania: EFMR, COSME, ENI, EFRR, fundusze krajowe, Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS), Europejski Fundusz na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (EFZR).

2.3 Rozwój i rozpowszechnianie umiejętności

Institucje kształcenia i szkolenia morskiego określiły szereg możliwych sposobów rozwiązania aktualnego problemu niedopasowania podaży i popytu na umiejętności w sektorze morskim oraz zwiększenia współpracy.

Działania:

- Wspieranie rozwoju innowacyjnych umiejętności z sektora morskiego poprzez szereg działań strategicznych w celu dopasowania popytu i podaży.
- Promowanie tworzenia sieci kontaktów i wymiany między instytucjami i szkołami oferującymi kształcenie w dziedzinie sektora morskiego, portów i logistyki.
- Zwiększenie wiedzy na temat zawodów morskich i ich atrakcyjności dla młodych ludzi.
- Dopasowanie podaży i popytu na miejsca pracy w usługach transportu multimodalnego, łańcuchach dostaw i infrastrukturze.
- Harmonizacja istniejących umiejętności i funkcji w odniesieniu do zarządzania kwestią migracji w regionie oraz promowanie bardziej skutecznej migracji cyrkulacyjnej.

Potencjalne źródła finansowania: EFMR, Inicjatywa FAO na rzecz niebieskiego wzrostu, Europejski Fundusz Społeczny (EFS), ENI, ERASMUS +, instrument „Łącząc Europę” (CEF), fundusze krajowe.

2.4 Zrównoważona konsumpcja i produkcja (transport morski, porty, turystyka morska i przybrzeżna, akwakultura morska)

Działania prowadzone na lądzie i na morzu, wraz ze stopniową urbanizacją wybrzeży, wywierają presję na ekosystemy morskie i przybrzeżne w zlewni i mogą mieć wpływ na długoterminowy zrównoważony rozwój sektorów, takich jak akwakultura morska i turystyka

Działania:

- wdrożenie modeli i praktyk zrównoważonej konsumpcji i produkcji; wspieranie korzystania z czystych źródeł energii w przypadku odsalania wody morskiej; wspieranie efektywności energetycznej i dostosowania się do zmiany klimatu w miastach nadmorskich;
- promowanie ekologicznej żeglugi i infrastruktury portowej dla paliw alternatywnych; optymalizacja infrastruktury portowej, interfejsów i procedur/operacji; dalszy rozwój transportowej sieci transeuropejskiej i autostrad morskich oraz związanych z nimi połączeń portowych;
- opracowanie nowych tematycznych produktów i usług turystycznych, w tym:
  - naturalnych, kulturowych i historycznych tras podróży, turystyki rejsowej i żeglugowej, zrównoważonych przystani, turystyki rybackiej i połowów rekreacyjnych;
  - budowanie sztucznych raf przyjaznych dla środowiska;
  - połączenie atrakcji morskich i w głębi lądu (żywność, kultura, sport itp.).
- Opracowanie wspólnych norm technicznych dotyczących zrównoważonej akwakultury morskiej, dywersyfikacja sektora i budowanie zdolności.

przybrzeżna i morska. W ramach tego priorytetu zachęca się do wdrożenia planu działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji w regionie oraz do przejścia w kierunku bardziej inteligentnych i ekologicznych form mobilności, zrównoważonej turystyki i zrównoważonych praktyk w zakresie akwakultury.

Potencjalne źródła finansowania: EFMR, COSME, instrument „Łącząc Europę”, LIFE, ENI, EFRR, „Horyzont 2020”, fundusze krajowe, Inicjatywa FAO na rzecz niebieskiego wzrostu, Europejski portal projektów inwestycyjnych, EFIS, EFZR.

Cele szczegółowe w zakresie celu 2

- Włączenie krajów zachodniej części regionu śródziemnomorskiego do inicjatywy BLUEMED i jej programu badań strategicznych do 2017 r.;
- 25 % wzrost liczby certyfikowanych portów i przystani ekologicznych do 2022 r.;
- 20 % wzrost wartości produkcji zrównoważonej akwakultury do 2022 r.;
- 20 % wzrost w przyjazdach turystów poza sezonem do 2022 r.;

3.3 Cel 3 – lepsze zarządzanie morzem

Zapewnienie zdrowych ekosystemów morskich i przybrzeżnych przy jednoczesnym promowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego wymaga solidnych ram instytucjonalnych, prawnych i technicznych, które są w stanie zapewnić równowagę między konkurującymi ze sobą wymaganiami dotyczącymi ograniczonych zasobów naturalnych i przestrzeni.

Priorytety:

3.1 Planowanie przestrzenne i zarządzanie strefą przybrzeżną

Konieczna będzie większa spójność wdrażania dyrektyw ramowych w sprawie planowania przestrzennego obszarów morskich (PPOM) i w sprawie strategii morskiej oraz protokołu w sprawie zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną (ICZM).

Działania:

- Poprawa zarządzania obszarami morskimi i przybrzeżnymi przez podmioty lokalne oraz zapewnienie odpowiedniego i skoordynowanego wdrożenia dyrektywy w sprawie PPOM i protokołu ICZM, w tym podejścia opartego na ekosystemie.
- Poprawa wiedzy na temat interakcji między lądem a morzem oraz opracowanie przyjaznych dla środowiska rozwiązań inżynierskich służących osiągnięciu dobrego stanu środowiska mórz i wybrzeży.
- Opracowanie narzędzi w celu wyboru odpowiednich lokalizacji instalacji morskich oraz w celu zaspokojenia wymagań regionu dotyczących zużycia energii i ochrony środowiska.

Potencjalne źródła finansowania: EFMR, EFRR, ENI, „Horyzont 2020”, fundusze krajowe.

3.2 Wiedza o morzu i sektorze morskim

Kształtowanie polityki opartej na dowodach wymaga zharmonizowanych i aktualnych danych o morzu dotyczących obszarów, takich jak inwestycje, wartość dodana brutto, zatrudnienie, wytwarzanie i unieszkodliwianie odpadów, batymetria, jakość wody i monitorowanie środowiska. Potrzebne dane są często niedostępne albo dostępne tylko dla niektórych krajów.

Działania:

- promowanie gromadzenia, obsługi i przechowywania danych z wykorzystaniem istniejących instrumentów, baz danych i projektów (zwłaszcza europejskiej sieci informacji i obserwacji środowiska morskiego –EMODNET, wirtualnego centrum wiedzy, którym zarządza Sekretariat Unii dla Śródziemnomorza i projektów programu „Horyzont 2020”) i rozszerzanie ich zakresu geograficznego i tematycznego w całym regionie;
- obsługa i aktualizacja informacji dotyczących zjawisk erozji i zagrożeń na obszarach przybrzeżnych; harmonizacja i rozszerzenie systemów monitorowania wybrzeża na poziomie zlewni oraz opracowanie wspólnych narzędzi oceny wpływu działalności człowieka.
- Rozwój bezzałogowych pojazdów autonomicznych i związanej z nimi infrastruktury podwodnej.
- Budowanie zdolności w zakresie gospodarki morskiej.

Potencjalne źródła finansowania: EFMR, ENI, EFRR, LIFE, „Horyzont 2020”, fundusze krajowe, Zielony Fundusz Klimatyczny.

3.3 Różnorodność biologiczna i ochrona siedlisk morskich

Różnorodności biologicznej regionu zagrażają zanieczyszczenie, eutrofizacja, niszczenie siedlisk morskich i przybrzeżnych, zakłócenie szlaków migracyjnych dzikich zwierząt, zmiany w dynamice obszarów przybrzeżnych, odpady morskie i hałas. Państwa otrzymają wsparcie w wysiłkach zmierzających do wypełnienia uzgodnionych zobowiązań międzynarodowych, takich jak konwencja barcelońska oraz związany z nią regionalny plan

Działania:

- Ocena presji związanych z atmosferą, lądem i morzem oraz zagrożenia dla ekosystemów i zdrowia ludzi.
- Pomoc w ustanowieniu morskich obszarów chronionych i zarządzaniu nimi, zmniejszenie ilości odpadów morskich, zarządzanie wodami balastowymi i monitorowanie zanieczyszczenia hałasem.
- Wzmocnienie lokalnych zdolności do identyfikowania inwazyjnych gatunków obcych i dróg inwazji oraz struktury i funkcjonowania ekosystemów morskich.
- Wspieranie kampanii informacyjnych na temat środowiska morskiego i różnorodności biologicznej oraz wolontariatu w dziedzinie środowiska w całym regionie.

działania w sprawie odpadów morskich w regionie Morza Śródziemnego oraz konwencja o różnorodności biologicznej.

Potencjalne źródła finansowania: LIFE, EFRR, ENI, EFMR, „Horyzont 2020”, fundusze krajowe.

3.4 Zrównoważone rybołówstwo i rozwój społeczności nadbrzeżnych

Obecnie działania są rozproszone na obu wybrzeżach, więc poprzez wdrożenie średnioterminowej strategii Generalnej Komisji Rybołówstwa Morza Śródziemnego (2017–

2020) na rzecz zrównoważonego rozwoju rybołówstwa w basenie Morza Śródziemnego i Morza Czarnego dążyć się będzie do większej koordynacji i współpracy regionalnej. Pomoże to również zapewnić, by wspólna polityka rybołówstwa była wdrażana bardziej konsekwentnie na poziomie zlewni.

Działania:

- Wspieranie zrównoważonego rozwoju tradycyjnego łodziowego rybołówstwa przybrzeżnego i społeczności nadbrzeżnych poprzez zwiększenie możliwości regionu w zakresie zarządzania stadami ryb w oparciu o wieloletnie plany zarządzania rybołówstwem, środki techniczne, zamykanie obszarów połowowych i inne szczególne środki ochrony.
- Zwiększenie zdolności regionu do zapewnienia właściwego gromadzenia danych, regularnych ocen naukowych i odpowiednich ram prawnych dotyczących kontroli i inspekcji.
- Ustanowienie lokalnych grup technicznych w celu analizowania konkretnych możliwości i zagrożeń, a także opracowania wspólnych środków i technik interwencyjnych.
- Upowszechnianie najlepszych praktyk w zakresie wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa, podniesienie ich wartości dodanej oraz dywersyfikacja działalności gospodarczej w społecznościach nadbrzeżnych (również poprzez podejście oddolne, takie jak rozwój lokalny kierowany przez społeczność).

Potencjalne źródła finansowania: EFMR, ENI, Inicjatywa FAO na rzecz niebieskiego wzrostu, GFCM.

Cele szczegółowe w zakresie celu 3

- 100 % wód podlegających jurysdykcji krajowej oraz 100 % wybrzeży objęte planowaniem przestrzennym obszarów morskich oraz zintegrowanym zarządzaniem strefą przybrzeżną oraz ich mechanizmami wykonawczymi do 2021 r..
- Co najmniej 10 % obszarów przybrzeżnych i morskich wchodzące w skład morskich obszarów chronionych oraz objęte innymi skutecznymi obszarowymi środkami ochrony do 2020 r.
- Ograniczenie odpadów morskich na plażach o 20 % do 2024 r.
- Kraje południowego regionu Morza Śródziemnego włączone do EMODNET do 2020 r.
- Wszystkie państwa wyposażone w odpowiednie ramy prawne i zdolności techniczne i ludzkie w celu wywiązania się z obowiązków w zakresie kontroli i inspekcji połowów jako państwa bandery, państwa nadbrzeżne i państwa portu do 2020 r.
- 100 % najważniejszych stad śródziemnomorskich²⁴ podlega odpowiednim praktykom gromadzenia danych, regularnej ocenie naukowej i zarządzaniu w oparciu o wieloletni plan zarządzania połowami do 2020 r.

²⁴ http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/faoweb/GFCM/News/Mid-term_strategy-e.pdf.

4. ZARZĄDZANIE I WDRAŻANIE

4.1 Koordynacja

Koordynacja *polityczna* zostanie zapewniona za pomocą istniejących mechanizmów i procedur w ramach Unii dla Śródziemnomorza, w tym spotkań wysokich rangą funkcjonariuszy i ministrów. Koordynacja *operacyjna* będzie zapewniona w ramach grupy zadaniowej WestMED związanej z grupą roboczą Unii dla Śródziemnomorza ds. niebieskiej gospodarki i będzie obejmować krajowe punkty kontaktowe z właściwych ministerstw, Komisję Europejską i Sekretariat Unii dla Śródziemnomorza. Do grupy zadaniowej mogą być także zaproszeni przedstawiciele istniejących organizacji regionalnych w basenie Morza Śródziemnego.

4.2 Wdrażanie i sprawozdawczość

Aby inicjatywa się powiodła, muszą zostać spełnione pewne kluczowe warunki:

- zatwierdzenie ministerialne potwierdzające, że inicjatywa dotyczy różnych obszarów polityki, ministerstw i szczebli sprawowania władzy. Przedmiotowe państwa muszą wyznaczyć priorytety, wziąć na siebie odpowiedzialność, dostosować obszary polityk i fundusze na szczeblu krajowym i zapewnić decydom oraz podmiotom wdrażającym politykę odpowiednie uprawnienia i zasoby na wszystkich szczeblach administracyjnych;
- Komisja zapewni podejście strategiczne na poziomie UE, w tym koordynację z istniejącymi inicjatywami UE;
- rządy będą monitorować, przedstawiać sprawozdania grupie zadaniowej i oceniać krajowe postępy oraz zapewnią wskazówki dotyczące wdrażania;
- koordynacja z pracami istniejących organizacji regionalnych zostanie zapewniona przez Sekretariat Unii dla Śródziemnomorza;
- zaangażowane zostaną najważniejsze zainteresowane strony: władze krajowe, regionalne i lokalne, w tym instytucje zarządzające, podmioty gospodarcze i społeczne, obywatele, środowisko akademickie i organizacje pozarządowe. Zaangażowanie to będzie promowane podczas wydarzeń publicznych (na przykład coroczne fora, wydarzenia między przedsiębiorcami i wydarzenia dla inwestorów służące pozyskaniu szybkich inwestycji);
- specjalny mechanizm pomocy zapewni wsparcie z góry dla państw i grupy zadaniowej; wsparcie powinno również obejmować zaangażowanie i partnerstwo między zainteresowanymi stronami i gromadzenie danych niezbędnych do ustalenia wartości referencyjnych, monitorowania i zdawania sprawozdań z postępów.

5. POWIĄZANIA Z POLITYKĄ UE

Zamiast tworzenia nowych przepisów, inicjatywa ma na celu osiągnięcie unijnych celów (priorytety dotyczące „zatrudnienia, wzrostu i inwestycji”, „unii energetycznej i zmiany klimatu”, „migracji” i „silniejszej pozycji na arenie międzynarodowej”) poprzez wzmocnienie obszarów polityki właściwych dla regionu oraz wspieranie przestrzegania prawa UE.

Nacisk położony został na lepszą koordynację między instrumentami finansowania, a także na prawdziwie zintegrowane podejście, które połączy ze sobą różne dziedziny polityki i zdecydowanie połączy polityki i inicjatywy UE, takie jak polityka morską, wspólna polityka rybołówstwa, polityka spójności, polityka w dziedzinie środowiska, mórz i wybrzeży, globalna strategia na rzecz unijnej polityki zagranicznej i polityki bezpieczeństwa, pakiet dotyczący straży granicznej i przybrzeżnej, strategię dotyczące niebieskiego wzrostu, bezpieczeństwa morskiego, MEDFISH 4EVER, bioróżnorodności, przystosowania do zmian klimatu, 7. program działań w zakresie środowiska, programy ramowe w dziedzinie badań i rozwoju i komunikaty dotyczące partnerstwa na rzecz demokracji i wspólnego dobrobytu z południowym regionem Morza Śródziemnego²⁵ oraz międzynarodowego zarządzania oceanami²⁶.

6. SZERSZE POWIĄZANIA

Konieczna jest koordynacja z programami i inicjatywami dotyczącymi całego Morza Śródziemnego²⁷ oraz z planem działania w odniesieniu do Oceanu Atlantyckiego i strategią UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego, jak również z inicjatywami BLUEMED i PRIMA²⁸. Program INTERACT mógłby okazać się pomocny w tym zakresie w granicach jego kompetencji.

Inicjatywa musi być również spójna z istniejącym prawodawstwem. Należy podejmować starania w celu osiągnięcia synergii z Unią dla Śródziemnomorza, dialogiem 5+5, planem działania w dziedzinie transportu regionalnego dla regionu Morza Śródziemnego, trans-śródziemnomorską siecią transportową oraz szerszymi ramami prawnymi, takimi jak te przewidziane w konwencji barcelońskiej i Generalnej Komisji Rybołówstwa Morza Śródziemnego.

Projekty wspierane w ramach inicjatywy, demonstrujące zrównoważone pomysły oraz potencjał tworzenia miejsc pracy i wzrostu, mogłyby zostać rozszerzone na inne części regionu Morza Śródziemnego, co uczyniłoby z inicjatywy podstawę dla uzyskania zrównoważonego wzrostu w basenie morza.

7. PODSUMOWANIE

Komisja zwraca się do Parlamentu Europejskiego i Rady o zatwierdzenie niniejszego komunikatu. Ponadto Komisja zwraca się do Komitetu Regionów i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o przedstawienie opinii w sprawie niniejszej inicjatywy.

Komisja przedstawi Radzie i Parlamentowi Europejskiemu sprawozdanie na temat wdrażania inicjatywy do końca 2022 r. w oparciu o sprawozdawczość państw.

---

²⁵ COM (2011) 200.

²⁶ JOIN(2016) 49.

²⁷ Na przykład: program śródziemnomorski i program współpracy transgranicznej w obrębie basenu Morza Śródziemnego Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa.

²⁸ Partnerstwo w dziedzinie badań i innowacji w regionie Morza Śródziemnego.